

EVOLUȚII, TENDINȚE ȘI OPTIUNI PRIVIND ACTIVITATEA DE TURISM ÎN CONTEXTUL PANDEMIEI COVID19. STUDIU DE CAZ: JUDEȚUL SĂLAJ

Flaviu Doru NEAGA

Palatul Copiilor Zalău,

Structura: Clubul Copiilor Șimleu Silvaniei

Email: flaviuneaga@yahoo.com

Rezumat:

În cadrul lucrării de față sunt prezentate, printre altele, aspecte referitoare la resursele turistice din județul Sălaj, un județ care, deși are unele probleme legate de resursa umană ca urmare a emigrării, fiind bogat în frumuseți naturale deține un potențial turistic remarcabil pentru diferite tipuri de turism durabil. De asemenea, este realizată o analiză extrem de relevantă precum este cea referitoare la situația ofertei turistice, concretizată în structuri de primire turistică, sosiri și înnoptări în acestea, în perioada anilor 2015-2020. În urma analizei efectuate sunt identificate anumite recomandări pentru îmbunătățirea activității turistice a regiunii.

Cuvinte cheie: turism, dezvoltare turistică, județul Sălaj, indicatori turistici, COVID-19

1. Introducere

Activitățile din turism, în marea lor majoritate, sunt activități cu caracter productiv: folosirea mijloacelor de transport, asigurarea serviciilor de masă și cazare, agrement, balneologia etc. Serviciile turistice au anumite particularități în comparație cu alte ramuri economice. Aceste particularități se referă la: serviciile turistice nu pot fi evaluate decât după ce turiștii au beneficiat de ele, deoarece este nevoie de prezența acestora acolo unde se consumă serviciul respectiv și acesta nu poate fi livrat, așa cum se obișnuiește cu alte mărfuri. Din acest punct de vedere, serviciile turistice prezintă un caracter intangibil; între activitatea de turism și alte ramuri ale economiei cum ar fi cea de construcții, de mobilă, alimentară, artizanală etc. există legături strânse; După cum se știe, cantitatea și calitatea produselor turistice sunt în mare parte determinate de cererea turiștilor, fiind influențate de calitatea mărfurilor livrate de către ramurile conexe. La rândul său, activitatea turistică este influențată și influențează diferite ramuri economice, existând între ele o interdependență; turismul, prin activitățile sale, valorifică întreaga gamă turistică dintr-o anumită zonă și anume: serviciile de primire turistică, infrastructura generală, munca oamenilor, condițiile fizico-geografice, obiectivele cultural-istorice etc.; activitățile turistice prezintă o oarecare inelasticitate, deoarece structurile de primire a turiștilor, de tratament, de alimentație, de agrement, nu pot fi schimbate într-un timp scurt așa cum și-ar dori unii turiști; în cadrul produselor turistice există și un grad ridicat de risc în ceea ce privește realizarea lor. Un sejur planificat pentru o anumită perioadă poate fi anulat din cauza unor motive obiective. Consecințele acestei cauze pot fi multiple, cum ar

fi neocuparea locurilor în mijloacelor de transport sau în hoteluri; cererea turiștilor este calculată prin anumiți indicatori specifici precum varietatea produselor turistice, a structurilor de primire turistică.

Zona turistică a județului Sălaj cuprinde numeroase elemente ale cadrului natural, elemente etnografice, aspecte istorice și culturale. Toate aceste elemente constituie obiective turistice de rară frumusețe și bogăție. Despre activitatea turistică din județ, într-un mod organizat, nu se poate vorbi decât după primul război mondial, când s-a încercat să se atragă turiști din țară sau din afară. Au fost mulți oameni de cultură luminați, care au atras atenția asupra locurilor pitorești din județ ce puteau deveni atracții turistice. Despre potențialul turistic al județului Sălaj aflăm dintr-o lucrare apărută între cele două războaie mondiale, care îl prezintă astfel: "Sunt puține județele acelea, cari să fie atât de bogate în documente istorice ca în județul Sălaj. La Moigrad avem urmele cetății romane Porolissum, dela Stâna spre Meseș, drumul lui Traian, în biserica din Romita, o piatră cu inscripția Legiunii XIII în care se punea drapelul roman, la Ortelec cel mai înaintat punct de observație cu o cetate de pământ în apropierea bisericii de azi, de la Hida în jos pe Valea Almașului a fost brâul roman, la Buciumi este situată o veche cetate romană, la Cizer o biserică de lemn lucrată de mâna lui Horea, la Ban cea mai veche biserică românească, la Șimleu cetatea lui Bathory, la Uileac și Coșeiu biserici vechi care mai demult erau mănăstiri catolice, la Nușfalău un loc de înmormântare de pe vremea șciților și altele multe." (Revista Școala Noastră, 2014)

În perioada interbelică, guvernul României a promovat o politică de dezvoltare a turismului în întreaga țară, nu numai în județul Sălaj. Prin ordinele consiliului de miniștri și a ministerului de interne, în august 1933, adresate prefecturilor constituie momentul de la care începe dezvoltarea turismului oficial și în mod organizat. În data de 7 septembrie 1933, 13 personalități de vază ale vieții social-culturale și politice sălăjene au înființat "Un comitet pentru turism în județul Sălaj". Cu acest prilej s-au analizat posibilitățile pe care le are județul din punct de vedere turistic. Comitetul pentru turism identifica în județul Sălaj 33 de localități cu locuri și regiuni "de interes turistic, etnic și istoric". În vederea funcționării în bune condiții a activității turismului din județ, Comitetul a inclus încă 10 membri. După mai multe acțiuni legate de dezvoltarea turismului, în perioada 1933-1935 s-a pus bazele Oficiului județean de Turism Sălaj, care era un organ auxiliar și exterior al Oficiului Național de Turism. În urma constituirii acestui oficiu, Zalăul va deveni "localitate de vilegiatură", iar în câteva localități din județ se vor înființa oficii județene de turism (Jibou, Meseșeni de Sus, Ciumărna, Iaz, Zăuan, Zalnoc etc.).

Un impuls în dezvoltarea turismului sălăjean a fost dat și de apariția legii pentru organizarea turismului, în 1936. Pe baza acestei legi, Oficiul județean Sălaj se reorganizează, Zalăul devenind localitate climaterică prin decizia nr. 862 dată de ONT în 1936. În urma elaborării acestei decizii, în Zalău, oficiul pentru turism are deja în anul 1936 "două case de adăposturi, un pavilion deschis, 1,5 km șosea, mai multe bănci, instalarea tablelor de indicare".(Revista Școala Noastră, 2014)

2. Cu privire la resursele turistice ale județului Sălaj

La nivelul județului există două tipuri de *resurse turistice* majore: naturale și antropice.

a) *resursele turistice naturale* includ: zona montană a județului, cuprinzând Munții Meseșului și Plopiș (Șes), adecvat pentru drumeții, turism de aventură, escaladă, parapantism etc.; fondul forestier și cinegetic, pretabile pentru vânătoare,

eco-turism, agrement; resursele de apă, sub formă de cursuri de apă și lacuri naturale și antropice, pretabile pentru pescuit, agrement; resursele agricole, concretizate în produse tradiționale, zone pomicole, viticole, pretabile pentru turismul gastronomic și agroturism; zonele protejate, biodiversitatea, pentru turismul științific, eco-turism; apele minerale, cu rol terapeuți și climatul, pentru turismul balnear și de sănătate;

b) *resursele turistice antropice* reunesc: diversitatea etnică, religioasă și culturală (comunitățile de români, maghiari, romi, slovaci etc.); centrele urbane, pentru turismul de weekend, city break-uri, turism de afaceri; zonele rurale tradiționale și cele etno-folclorice, favorabile agroturismului; - obiectivele de patrimoniu (biserici de lemn și de piatră, monumente de arhitectură și artă, vestigii arheologice etc.), pentru turismul cultural și religios; instituțiile culturale (muzee, case memoriale, centre culturale, biblioteci, ansambluri etc.) – pentru turismul cultural; patrimoniul imaterial (tradiții, obiceiuri, evenimente culturale, meșteșuguri etc.) – pentru turismul cultural. (Consiliul Județean Sălaj, 2018)

În județul Sălaj există numeroase *atracții turistice* care dau posibilitatea turiștilor să-și petreacă timpul liber în mod plăcut și util, prin folosirea potențialului curativ, vizitarea obiectivelor cultural-istorice, participarea la diferite manifestări cultural-artistice. Aceste atracții turistice se pot clasifica astfel:

- atracții oferite de natura înconjurătoare (forme de relief, munți, dealuri, depresiuni, lacuri și râuri, izvoare termale, fauna și flora județului, rezervațiile naturale). În acest sens amintim M-ții Plopișului și Meseșului, Depresiunea și Măgura Șimleului, Măgura Priei, Băile Boghiș și Bizușa, Rezervația Lapiș, Rezervația Tusa-Barcău;

- atracții turistice rezultate în urma activității umane (diferite obiective religioase, istorice, muzee, grădini zoo sau botanice, stațiuni). La această categorie intră bisericile de lemn din Cizer, Fildu de Sus, Fodora, Porți, Cehei, Mănăstirea Strâmba, Mănăstirea Bic, Mănăstirea Rus, Mănăstirea Bobota, obiectivele istorice Castrul Roman de la Porolissum, Cetatea Dacidava de la Șimleu Silvaniei, Cetatea de la Marca, Muzeul de Istorie și Artă Zalău, Cetatea Bathory Șimleu Silvaniei și altele, râurile principale fiind Someșul, Barcăul, Crasna Agrijul;

- atracții turistice rezultate din modul de viață al oamenilor: festivaluri: Ecouri Meseșene, La Fântâna Dorului, Someș Cântecele Tale, Tradiții; distracții și agrement; activități sportive; activități de shopping.

3. Evoluția indicatorilor turismului în contextul pandemiei COVID-19

Turismul a fost cu certitudine unul dintre cele mai afectate sectoare economice pe plan global, ca efect al restricțiilor introduse în perioada pandemiei COVID-19, peste care s-a suprapus și rezerva de a călători. Conform datelor *UNWTO (2020, 2020b)* (Organizația Mondială a Turismului Națiunilor Unite), impactul pandemiei a dus la o scădere cu 60% a numărului de turiști în ceea ce privește turismul internațional, în 2020.

România s-a încadrat în acest trend general, numeroase rezervări au fost anulate, ceea ce a generat pierderi importante operatorilor din sistem. Pandemia demarată în anul 2020 a avut un impact puternic negativ asupra turismului din România, datele statistice prezentate de INS fiind cât se poate de sugestive în acest sens: au fost înregistrate 917.800 sosiri, ceea ce reprezintă o scădere cu 44,4% în luna iulie 2020 comparativ cu iulie 2019. Conform aceleiași surse, numărul de înnoptări a înregistrat, pentru aceeași perioadă, o scădere cu 44,7%, la

2.436.500. În mod evident, numărul turiștilor străini care au vizitat România a înregistrat o scădere drastică, aceștia reprezentând doar 3,3% din numărul total. Durata medie a șederii pentru luna iulie 2020 a fost, de asemenea redus, de 2,7 zile pentru turiștii interni, respectiv 2,2 zile pentru externi. Un alt indicator relevant pentru problemele generate de pandemie turismului din România este indicele de utilizare netă a locurilor de cazare care a scăzut cu 17% față de iulie 2019, cifrându-se la 28,8%. Pentru pensiunile agroturistice scăderea a fost și mai consistentă (22,1%). Aceleași date, furnizate de către Institutul Național de Statistică în luna decembrie se prezintă astfel: primiriile în unitățile turistice s-au redus cu 59%, iar înnoptările cu 63% în decembrie 2020 comparativ cu decembrie 2019, în condițiile în care turiștii străini au reprezentat doar 4,8% din total. Durata medie a șederii, a înregistrat valoarea de 1,8 zile pentru turiștii interni, respectiv de 2,3 zile pentru cei externi, în luna decembrie 2020. Totodată, indicele de utilizare netă a locurilor de cazare a fost de 17%, pentru pensiunile agroturistice indicatorul fiind cotelat la 16,5%. Evoluția acestor indicatori demonstrează faptul că nu au fost identificate și aplicate la nivelul autorităților, cele mai bune politici și decizii care să sprijine operatorii din acest sector.

Scăderea numărului de turiști s-a transpus în mod direct în situațiile financiare ale firmelor de profil. Pierderile au fost suplimentate și ca urmare a anulării evenimentelor cu un număr mare de participanți, festivalurile și târgurile de diferite tipuri fiind anulate sau, în cel mai bun caz, amânate. Federația Patronatelor din Turismul Românesc (FPTR) a anunțat în luna aprilie 2020 că rata șomajului în domeniul turismului era de 60% și prognoza o creștere în jurul valorii de 90%, luând în considerare situația existentă.

Pornind de la restricțiile legate de circulația în străinătate în 2020 turiștii s-au reorientat, existând un interes mai mare pentru excursii și cazare pe plan intern. Desigur, aprecierea se referă la mărimea relativă și nu la o valoare în termeni absoluți. Anul 2020 nu a fost unul ușor, nici pentru sectorul de turism, dar nici pentru fiecare individ în parte, efectele resimțindu-se asupra tuturor aspectelor din viața fiecărui cetățean în parte.

Dacă ne raportăm la județul Sălaj, în cadrul activităților economice de la nivelul județului turismul poate fi poziționat pe baza analizei datelor statistice existente. Relevanța analizei depinde de luarea în considerare a unor indicatori care, pe de o parte să asigure radiografierea situației existente la nivelul județului în ceea ce privește oferta unităților de primire turistică, iar pe de altă parte să permită identificarea unor mărimi ce pot crea imagini referitoare la atractivitatea zonei. În prima categorie au fost incluși indicatori privind capacitatea și activitatea de cazare turistică pe ansamblu, respectiv pe structura unităților de primire turistică, iar a doua categorie indicatori care vizează sosirile și înnoptările turiștilor în structurile de primire turistică.

Luând în calcul evoluția acestor indicatori pe perioada 2015-2020, rezultatele sunt prezentate în tabelele 1-5.

Tabel 1. Capacitatea și activitatea de cazare turistică în județul Sălaj 2015-2020

Anii	Capacitate de cazare turistică		Sosiri (mii)	Înnoptări (mii)	Indicii de utilizare netă a capacității în funcțiune (%)
	Existență (locuri)	În funcțiune (mii locuri-zile)			
2015	1710	581,6	38,0	87,5	15,1
2016	1923	660,9	37,4	85,8	13,0
2017	1918	651,3	41,8	93,5	14,4
2018	1898	634,1	40,7	90,6	14,3
2019	1797	563,6	46,5	102,2	18,1
2020	1643	982,3	18,1	21,8	6,9

Sursa: *www.insse.ro, 2021* (capacitatea de cazare existentă, la 31 iulie)

Din analiza primului set de date (tabelul 1.) se constată două aspecte cu un prag de semnificație ridicat. O primă constatare este aceea că gradul de utilizare netă a capacității de cazare aflată în exploatare este la un nivel extrem de scăzut, media ultimilor șase ani fiind de 13,63%, în condițiile în care o valoare acceptabilă, ar fi în jurul valorii de 50%, iar cea maxim posibilă, prin raportare la referințele teoretice s-ar apropia de 65-70%. Explicațiile pot fi multiple, dar cele cu impact evident sunt cele referitoare la un management neperformant atât la nivel microeconomic (la nivelul fiecărei unități) cât și la nivel regional (județ), având drept cauză o slabă promovare a zonei și a oportunităților pe care aceasta le oferă;

A doua constatare este că efectele pandemiei asupra turismului sunt evidente, dar parcă mai acut se văd în statistici. Dacă la începutul pandemiei estimările conform Euromonitor la nivelul României, prevedeau într-un scenariu optimist o scădere cu 50% în 2020 a numărului de vacanțe, iar în cel pesimist un declin cu 61% datele ne arată, la nivelul județului Sălaj, o situație puțin sub cel mai dramatic scenariu. Deprecierea indicelui de utilizare netă a capacității în funcțiune a fost de 61,87% în anul 2020 comparativ cu anul 2019. Previziunile sunt sumbre, analiștii apreciind că va fi nevoie de cel puțin trei ani pentru ca situația să se redreseze, respectiv valorile să se apropie de cele existente înainte de criză.

Conform tabelului 2. situația, la nivelul structurilor de primire turistică, a cunoscut o stabilitate relativă, creșterea sau diminuarea acestora fiind nesemnificativă și încadrată pe un palier de echilibru. În serie dinamică, cea mai mare creștere se înregistrează în anul 2017, de +8,1%, iar cea mai mare scădere este de -2,54% în anul 2019.

Datele demonstrează existența unui număr corespunzător de structuri de primire turistică, provocarea principală la nivelul managementului acestor unități fiind cea legată de asigurarea unor condiții normale de funcționare, de creștere a gradului de ocupare, de dezvoltare a componentei de activități recreaționale asociate ofertei turistice și nicidecum cea a realizării de noi unități.

Tabel 2. Structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică pe tipuri de structuri, în județul Sălaj

Tipuri de structuri de primire turistică	Anul					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	UM: Număr					
	Număr	Număr	Număr	Număr	Număr	Număr
Total, din care:	103	111	120	118	115	113
Hoteluri	10	12	10	10	10	8
Hosteluri	1	2	2	2	2	2
Vile turistice	2	2	2	2	2	3
Cabane turistice	1	1	1	1	1	1
Bungalouri	50	50	50	50	50	50
Căsuțe turistice	2	2	2	2	3	3
Tabere de elevi și preșcolari	1	1	1	1	:	:
Pensiuni turistice	16	15	17	16	16	16
Pensiuni agroturistice	20	26	35	34	31	30

Sursa: Tempo-online, www.insse.ro, 2021

Pandemia COVID a afectat în primul rând, așa cum era de altfel de așteptat, unitățile turistice de dimensiuni mari, singura scădere în anul 2020 comparativ cu anul 2019 fiind evidențiată la categoria hoteluri. Costurile de menținere ale activității în condiții de avarie au reprezentat o provocare pentru care nu s-au găsit soluții pentru 20% dintre acestea.

Tabel 3. Capacitatea de cazare turistică existentă pe tipuri de structuri de primire turistică, în județul Sălaj

Tipuri de structuri de primire turistică	Anul					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	UM: Locuri					
	Locuri	Locuri	Locuri	Locuri	Locuri	Locuri
Total, din care:	1710	1923	1918	1898	1797	1643
Hoteluri	639	769	667	667	667	469
Hosteluri	70	135	135	135	135	135
Vile turistice	32	32	34	34	34	68
Cabane turistice	20	20	20	20	20	20

Bungalouri	108	108	108	108	108	108
Căsuțe turistice	24	24	24	24	30	30
Tabere de elevi și preșcolari	45	45	43	43	:	:
Pensiuni turistice	408	389	388	380	380	380
Pensiuni agroturistice	364	401	499	487	423	433

Sursa: *Tempo-online, www.insse.ro, 2021*

Situația privitoare la numărul de locuri accentuează dificultățile funcționării în condiții de criză, în anul 2020 dispărând 198 de locuri la nivelul unităților hoteliere, ceea ce reprezintă o scădere de -29,68%. Există o singură categorie în care numărul de locuri a înregistrat o creștere, la capitolul vile turistice, rezultatul fiind datorat singurei investiții în domeniu, finalizată în anul 2020 la nivelul județului Sălaj. Apare evident aportul reprezentat la oferta turistică a județului de hoteluri și implică importanța menținerii acestora. O analiză comparativă între hoteluri și pensiuni agroturistice ne demonstrează o apropiere între capacitatea de cazare (92,32%), în condițiile în care numărul structurilor de primire turistică este de 3,75 ori mai mare (tabel 3.).

Tabel 4. Sosiri ale turiștilor în structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică, pe tipuri de structuri

Tipuri de structuri de primire turistică	Anul					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	UM: Număr persoane					
	Număr persoane	Număr persoane	Număr persoane	Număr persoane	Număr persoane	Număr persoane
Total, din care:	37962	37377	41761	40738	46488	17766
Hoteluri	19116	20112	22783	21166	23564	8066
Hosteluri	466	876	1016	787	1820	555
Vile turistice	1360	1391	1315	1341	1414	1129
Cabane turistice	375	444	496	560	709	116
Bungalouri	2832	2310	1777	1314	820	554
Campinguri	:	:	:	:	:	:
Căsuțe turistice	57	123	48	61	100	146
Tabere de elevi și preșcolari	30	:	20	:	:	:
Pensiuni turistice	7638	6669	6912	8099	11151	4517
Pensiuni agroturistice	6088	5452	7394	7410	6910	2683

Sursa: Tempo-online, www.insse.ro, 2021

După cum ne arată tabelul 4., evoluția sosirilor turiștilor în cadrul structurilor de primire turistică din județul Sălaj, era dăătoare de speranță, în condițiile în care se constată o constanță în dezvoltarea unui trend ascendent, cu un maxim semnificativ la nivelul anului 2019. Dacă se elimină din analiză contribuția bungalourilor, datele susțin în mod evident această tendință. Și la nivelul acestui indicator, impactul pandemiei COVID-19 este devastator, scăderea înregistrată fiind de -61,78%. La nivel de sector, analizele arată că pentru anul 2020 românii nu și-au pierdut în totalitate apetitul pentru călătorii, optând în mai mare măsură pentru vacanțe în țară, accesând destinații mai apropiate de casă, pensiuni de familie, vile turistice situate în regiuni izolate, apartamente și vile de vacanță, cu posibilitatea anulării acestora fără penalizări. Analiza globală este susținută parțial la nivelul județului Sălaj unde căsuțele turistice au înregistrat o creștere de +46%, iar scăderea cea mai mică a fost înregistrată pe sectorul vile turistice (-20,15%). Totuși, luând în considerare potențialul existent și specificitățile ofertei turistice la nivel de județ, putem aprecia că a fost puțin valorificată oportunitatea oferită de schimbarea atitudinii turiștilor români, respectiv orientarea spre destinații interne și zone mai puțin aglomerate. Pentru arealul luat în studiu, situația statistică arată o disponibilitate ridicată în perioadele caracterizate printr-un grad mai ridicat de solicitare, fie că ne referim la perioadele de weekend, la anotimpul asociat în general vacanțelor - vara, sau la sărbători în general, cele de iarnă în mod special.

Tabel 5. Înnoptări în structuri de primire turistică pe tipuri de structuri

Tipuri de structuri de primire turistică	Anul					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	UM: Număr					
	Număr	Număr	Număr	Număr	Număr	Număr
Total, din care:	87536	85772	93543	90647	102208	39301
Hoteluri	50459	52958	60051	55097	61851	21554
Hosteluri	1056	2132	2458	1542	4412	1586
Vile turistice	1913	1732	1725	1401	1426	1220
Cabane turistice	375	625	614	677	830	116
Bungalouri	6257	5429	3605	4278	3286	667
Căsuțe turistice	84	426	196	61	152	390
Tabere de elevi și preșcolari	30	:	60	:	:	:
Pensiuni turistice	13956	11435	10960	13237	17863	8966
Pensiuni agroturistice	13406	11035	13874	14354	12388	4802

Sursa: Tempo-online, www.insse.ro, 2021

Situația înnoptărilor se suprapune în mare măsură cu cea a sosirilor, ceea ce confirmă o pondere mică a turismului de afaceri la nivelul județului Sălaj (tabelul

5.). Gradul mare de similitudine între cei doi indicatori demonstrează necesitatea identificării celor mai bune soluții legate de creșterea atractivității ofertei turistice, în condițiile în care numărul mediu de înnoptări este relativ constant. Pentru turiștii ajunși în zonă este necesară diversificarea ofertei legate de activitățile recreaționale, evenimentele culturale și sportive propuse, îmbunătățirea infrastructurii astfel încât, odată ajunși la destinație să existe factori motivatori care să-i îndrepte spre creșterea numărului de înnoptări. Durata medie a unui sejur se prezintă astfel: 2015 – 2,3 înnoptări de persoană, 2016 - 2,29 înnoptări de persoană, 2017 - 2,23 înnoptări de persoană, 2018 - 2,22 înnoptări de persoană, 2019 - 2,19 înnoptări de persoană, 2020 - 2,21 înnoptări de persoană. Evoluția este una constantă, cu un regres minim, care nu ajunge la nivel de alertă, dar care trebuie să preocupe managementul unităților turistice, în sensul identificării cauzelor și implementării unor măsuri preventive care să anticipeze o evoluție negativă pe termen mediu.

Concluzii

Județul Sălaj ar trebui să profite de continua dezvoltare a turismului durabil prin creșterea nivelului economic, existența unui nivel scăzut de poluare în zonă, avantajele oferite de spațiul geografic sau conservarea patrimoniului cultural. Identificarea și lansarea unor produse turistice orientate spre natură ar putea reprezenta un mijloc de atragere a unui număr tot mai mare de turiști, din toate segmentele, asigurând și o creștere a duratei medii de înnoptare.

Ca o primă concluzie a analizei efectuate putem scoate în evidență necesitatea valorificării tuturor oportunităților existente în momentul actual, pentru a asigura o creștere a ponderii turismului la nivelul județului Sălaj.

O altă concluzie desprinsă pe baza interpretării datelor statistice demonstrează existența unei capacități de cazare superioară interesului manifestat de turiști pentru județul Sălaj, fapt reliefat prin gradul de ocupare redus. Cauzele sunt multiple și imputabile diferiților actori care operează în domeniul turismului. De la autoritățile locale până la investitorii din zonă, de la agențiile de turism până la angajații din acest sector, există un spațiu larg de manevră care să conducă la creșterea atractivității zonei, la valorificarea superioară a potențialului antropoc și geografic.

Astfel, considerăm necesară și utilă elaborarea unor planuri și strategii de dezvoltare a sectorului turistic la nivel județean, care să pună mai bine în valoare potențialul existent, promovarea reală a zonei prin participarea la târguri de turism, în special la nivel național, dar și internațional, organizarea de evenimente din diferite domenii cu atractivitate pentru turiști, valorificarea fondurilor europene existente pentru realizarea unor proiecte cu impact direct sau indirect asupra turismului.

Pandemia a afectat atât de mult sectorul turistic, încât a schimbat profund modelele de afaceri ale întregului sistem. Este necesar ca acestea să se adapteze noilor nevoi ale turiștilor, cu o atenție sporită asupra sănătății, siguranței și a dorinței acestora de a căuta călătorii în aer liber pentru a redescoperi natura, autenticitatea, tradițiile și frumusețea.

În acest sens, turismul slow pare să integreze factorii tangibili și intangibili de care turismul este puternic legat și care permit turiștilor să exploreze teritoriul. Teritoriul este considerat complet, dacă peisajele de calitate, cultura, calitatea vieții și mediul reprezintă beneficiul și factorul distinctiv capabil să promoveze căi de

dezvoltare turistică. Mai mult decât atât, teritoriile slow plasează comunitatea locală în centrul capitalului social, capabil să împărtășească obiective și valori, să colaboreze pentru a construi o ofertă turistică diferențiată și pentru a oferi un impuls concret dezvoltării.

România, fiind una dintre țările care a suferit mari pierderi în sectorul turistic, ar trebui să ia în considerare oportunitatea din oferta turistică bazată pe principiile dezvoltării turismului durabil, în special prin turismul slow. Acest tip de turism poate deveni unul dintre modurile în care turismul la nivel național poate fi stimulat. Turismul slow poate ajuta la redresarea turismului în toate zonele țării. Acesta pare perfect aliniat cu noile tendințe ale cererii: siguranță, igienă, distanțare socială, spații verzi și deschise.

Bibliografie:

1. Altman I. (2013), "Potențialul turistic și valorificarea eficientă în nord-vestul Transilvaniei (jud. Cluj și Sălaj)", Teza de doctorat, Univ. Babeș Bolyai, Cluj Napoca
2. Goia I., A. (1982), "Zona etnografică Meseș", Editura Sport Turism, București
3. Inspectoratul Școlar-Casa Corpului Didactic Sălaj (2014), "Școala Noastră." Revistă pentru educație și cultură pedagogică, Nr.13-14/2014.
4. Josan I. (2009), "Țara Silvaniei", Studiu de geografie regională, Presa Universitară din Oradea, Oradea
5. Medve A., Daraczi I., Coste G. (2011), "Obiective turistice în nord-estul județului Sălaj", Editura Școala Noastră, Zalău
6. Mihuț I., Pop I., Mastan M., Lungescu D., Lazăr I., Popa M. (2003), "Management general", Editura Carpatică, Cluj Napoca
7. Morariu T., Sorocovschi F. (1972), "Județul Sălaj", Editura Academiei, București
8. Neagu V. (2002), "Managementul turistic și al serviciilor turistice", Editura Silvi, București
9. Rotariu, I., (2009) "Dezvoltarea Destinației Turistice", Sibiu, Editura Alma Mater;
10. Sălaj. Monografie, (1980) - Editura Sport Turism, București
11. Ritchie, Brent J. R. and Crouch, Geoffrey I. (2003), "The Competitive Destination, A Sustainable Tourism Perspective." Wallingford, Oxon: CABI Publishing.
12. Stăncioiu A. (1999), "Dicționar de terminologie turistică", Editura Economica, București
13. Stănculescu G. (2003), "Managementul operațiilor de turism", Editura Allbeck, București
14. Stănculescu G. (2004), "Managementul turismului durabil în centrele urbane", Editura Economică, București
15. www.cjsj.ro
16. www.insse.ro
17. www.unwto.org